

Educatie<F>project 2001-2003

Digit@le Did@ctiek

Professionalisering van docenten via het web

Evaluatie Digit@le Did@ctiek bij gebruikers

2003

RUG

Penvoerende instelling:

- **OECR**
Erasmus Universiteit Rotterdam
Drs. Gerard J.A. Baars (projectleider)
Dr. Maarten J.J.M. van de Ven
Drs. Annemiek Wieland
Drs. Karen Jager

Participerende instellingen:

- **Technische Universiteit Delft**
EDUTECH
Sylvia Walsarie Wolff MSc.
Drs. Leonie Meijerink
- **Rijksuniversiteit Groningen (RUG)**
Eccoo/ UCLO
Dr. Lisette D. Bakalis
Dr. Jan Folkert Deinum
Drs. Gert-Jan Verheij

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
1.1 Doel en doelgroep.....	3
1.2 Uitgevoerde activiteiten.....	3
1.3 Profiel respondenten.....	4
2. Resultaten.....	5
2.1 Populariteit.....	5
2.2 Functionaliteit.....	7
2.3 Bruikbaarheid.....	8
2.4 Effectiviteit.....	9
3. Conclusies en aanbevelingen.....	12
3.1 Conclusies.....	12
3.2 Aanbevelingen.....	13

1. Inleiding

Tussen juni en oktober 2003 is de eindevaluatie uitgevoerd van het project Digit@le Did@ctiek. In dit rapport worden het doel, de doelgroep, activiteiten, resultaten en conclusies van deze evaluatie weergegeven.

1.1 Doel en doelgroep

Voor de eindevaluatie van het project Digit@le Did@ctiek is het volgende doel geformuleerd:

“Het in kaart brengen van het succes van Digit@le Did@ctiek door het beoordelen van populariteit, functionaliteit, bruikbaarheid en effectiviteit van de website bij de verschillende typen gebruikers en op basis daarvan het doen van aanbevelingen over de continuering van Digit@le Did@ctiek.”

De eindevaluatie is uitgevoerd bij zowel gebruikers van de site <http://www.digitaledidactiek.nl> als bij niet-gebruikers van deze site. Onder gebruikers worden bezoekers van de website verstaan die:

- lid zijn van Digit@le Did@ctiek; en/of
- een abonnement op de nieuwsbrief hebben; of
- de website bezoeken, maar niet lid zijn en geen abonnement op de nieuwsbrief hebben.

Met niet-gebruikers worden docenten bedoeld die de website van Digit@le Did@ctiek kennen, maar niet gebruiken / bezoeken.

1.2 Uitgevoerde activiteiten

In de eindevaluatie zijn de verschillende activiteiten uitgevoerd:

- Er zijn statistieken in kaart gebracht om de mate van gebruik van (onderdelen van) de website te kunnen bepalen.
- Er is een elektronische vragenlijst met 33 vragen afgenomen. Deze vragenlijst is door middel van een e-mail naar alle leden van Digit@le Did@ctiek en een link op de homepage van Digit@le Did@ctiek onder de aandacht van de gebruikers gebracht.
- Er zijn individuele interviews afgenomen bij 9 niet-gebruikers van Digit@le Did@ctiek op de EUR en de TU Delft. Doel van deze interviews was te achterhalen waarom deze mensen de website niet gebruiken.
- Er zijn groepsgewijze en individuele interviews afgenomen bij 13 docenten van de EUR, de TU Delft en de RUG. Deze interviews hebben plaatsgevonden na de afname van de elektronische

vragenlijst, zodat in het interview ook kon worden ingegaan op de antwoorden die respondenten van de elektronische vragenlijst hadden gegeven.

- Er is een groepsgewijs interview afgenomen bij 4 onderwijskundigen van de Digitale Universiteit, IT&C van de Technische Universiteit Delft, de Haagse Hogeschool en de Universiteit Utrecht. Ook dit interview heeft plaatsgevonden na de afname van de elektronische vragenlijst.
- Er is een usabilitytest uitgevoerd met docenten van de RUG. Deze test is afgenomen bij zowel gebruikers als niet-gebruikers van de website. Met de test werd nagegaan of informatie die gezocht wordt op de website op een logische en eenvoudige wijze te vinden is.

1.3 Profiel respondenten

In totaal hebben 121 gebruikers de elektronische vragenlijst ingevuld. De respondenten zijn in verschillende functiecategorieën onder te brengen: docenten (52), onderwijskundigen (46), onderwijsbeleidsmedewerkers (12) en ICT-coördinatoren (45). Twaalf respondenten hebben een andere functie. Sommige respondenten hebben meer dan één functie.

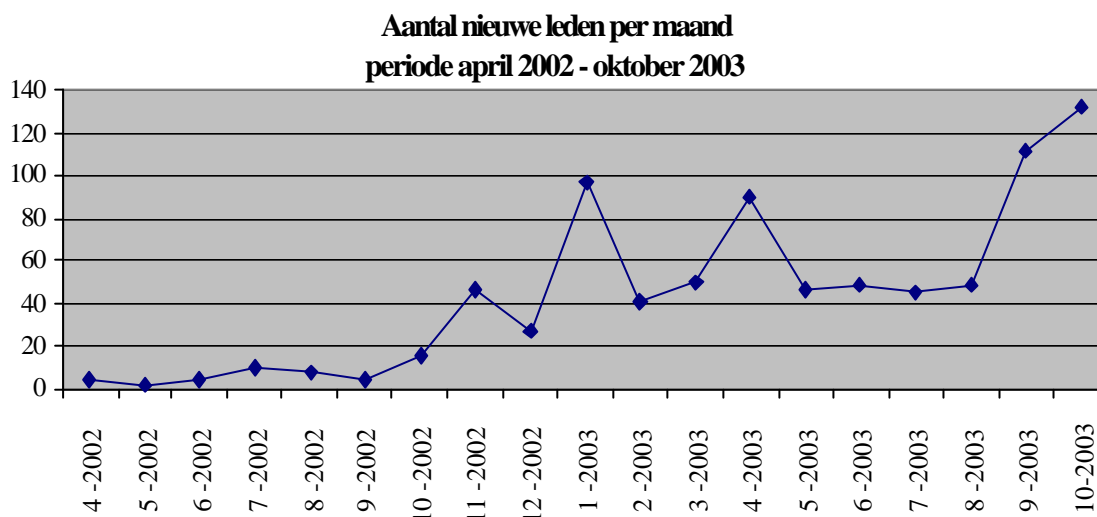
De respondenten zijn in verschillende sectoren van het onderwijs werkzaam. De meerderheid (64%) werkt binnen het Hoger Onderwijs (WO 38% en HBO 26%), 13% werkt binnen het MBO, 10% binnen Bedrijfsopleidingen, 9% binnen het Voorgezet Onderwijs (VO), 7% bij de Overheid of een Bedrijf en 5% binnen het Primair Onderwijs (PO). Van de docenten die de enquête hebben ingevuld verzorgt 37% een beta-vak, 35% een alpha-vak en 29% een gamma-vak.

Negenenveertig respondenten (41%) hebben de website voor het eerst bezocht tussen april 2002 en december 2002, 29% maakte kennis met Digit@le Did@ctiek tussen januari 2003 en maart 2003 en 22% tussen april 2003 en juni 2003. De meeste respondenten (42%) hebben de website van Digit@le Di@ctiek gevonden via een andere website, 20% heeft de site gevonden via een collega en 17% via een presentatie of workshop. Zevenenzeventig van de 121 respondenten (64%) zijn lid van de website. Van die leden heeft 45% zich geabonneerd op de elektronische nieuwsbrief en heeft 39% het persoonlijk profiel ingevuld.

2. Resultaten

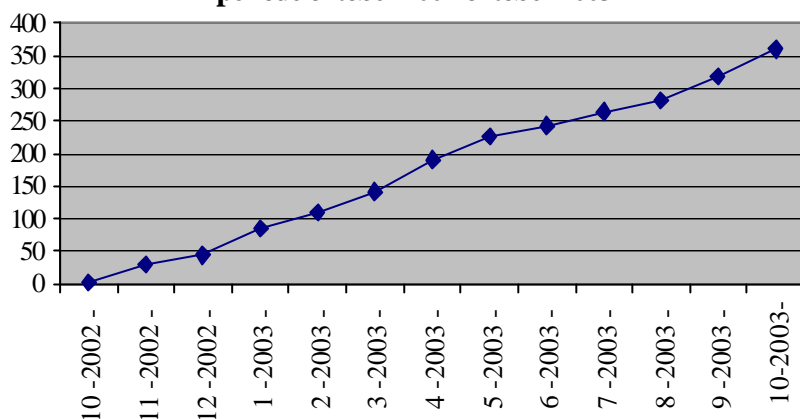
2.1 Populariteit

Vanaf november 2002 hebben veel promotie-activiteiten plaatsgevonden, waardoor het aantal gebruikers en het aantal leden van de website groeide (zie Figuur 1). Aan het eind van de projectperiode (1 oktober 2003) zijn in totaal 230.368 hits op de site geregistreerd en hebben per week gemiddeld 800 tot 900 unieke gebruikers de website van Digit@le Did@ctiek bezocht. Gebruikers die lid zijn van www.digitaledidactiek.nl kunnen gebruik maken van bepaalde functionaliteiten, waartoe niet-leden geen toegang hebben, nl.: abonneren op de nieuwsbrief, invullen van het eigen profiel, reageren op en waarderen van IDEEën, een eigen IDEE inbrengen, ik mis een IDEE en het prikbord. Van de 600 gebruikers die aan het eind van de projectperiode lid zijn van de site hebben er 140 hun persoonlijk profiel ingevuld en zijn er 308 geabonneerd op de elektronische nieuwsbrief. Het aantal abonnees groeide tijdens de projectperiode gestaag (zie Figuur 2).

Figuur1: Aantal nieuwe leden per maand in de periode april 2002 tot oktober 2003

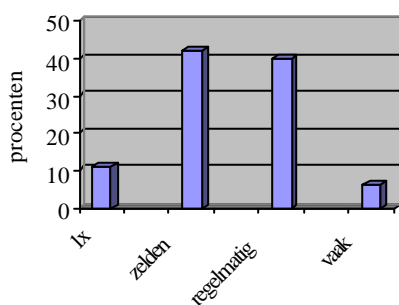
**Aantal abonnees nieuwsbrief (cumulatief)
periode oktober 2002-oktober 2003**

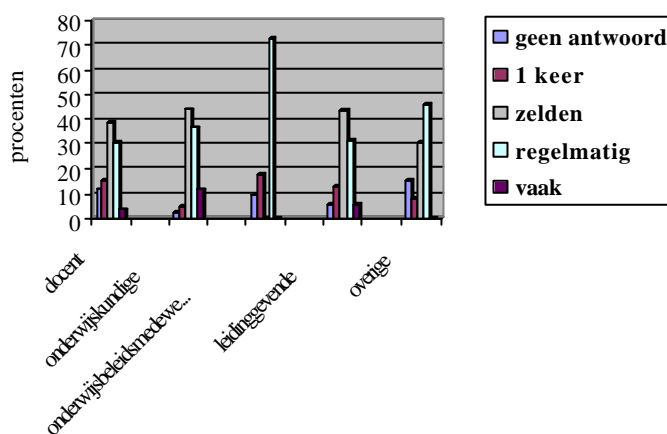
Figuur 2: Aantal abonnees nieuwsbrief (cumulatief) in de periode oktober 2002 tot oktober 2003

De frequentie waarmee de respondenten van de vragenlijst de website van Digit@le Did@ctiek bezoeken is weergegeven in Figuur 3. Uit deze figuur blijkt dat 47% van de respondenten de site regelmatig (tenminste één keer per maand) of vaak (minstens één keer per week) bezoekt, 41% bezoekt de website zelden (hooguit één keer in de twee maanden). De bezoekfrequentie verschilt per doelgroep. Uit Figuur 4 blijkt dat bijna 40% van de docenten de site <http://www.digitaledidactiek.nl> regelmatig of vaak bezoekt. Bijna de helft van de onderwijskundigen bezoekt de site regelmatig of vaak. Opvallend is dat ook redelijk veel onderwijsbeleidsmedewerkers en leidinggevenden de site

Frequentie bezoek website

Frequentie bezoek site per doelgroep

regelmatig gebruiken.

Figuur 3: Frequentie bezoek website

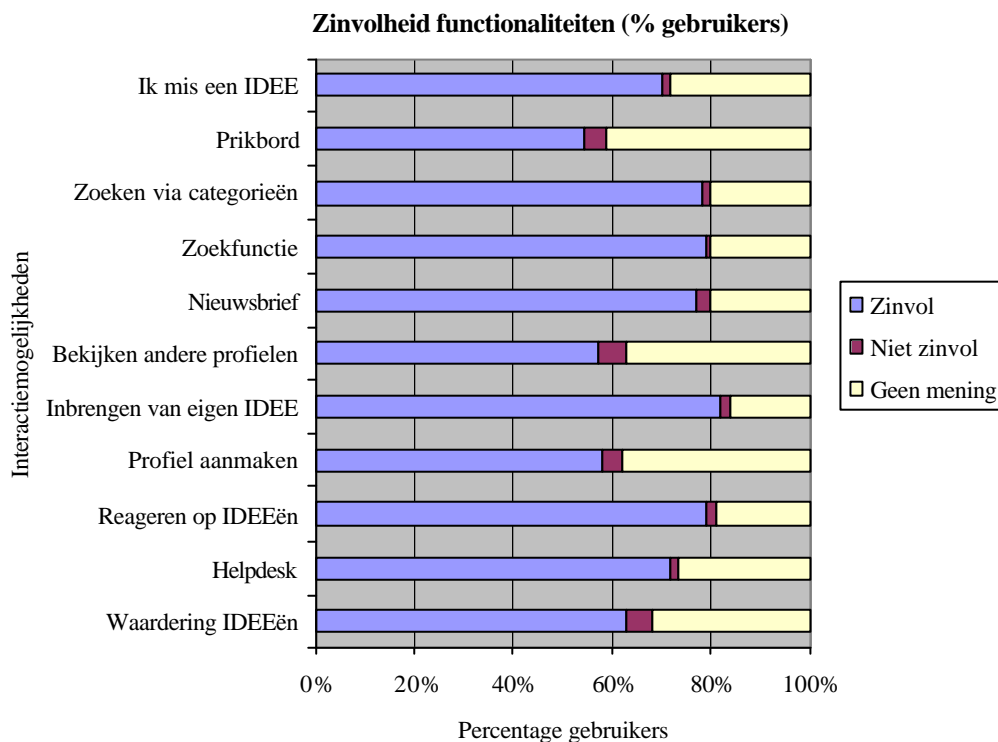
Figuur 4: Bezoekfrequentie per doelgroep

De meeste respondenten (52%) praten wel eens met collega's over een IDEE op de site. Ze raden de collega's dan meestal aan eens op de site te gaan kijken (59%) of ze voeren een inhoudelijk discussie met collega's over een IDEE (30%). Slechts een klein percentage (5%) raadt collega's af op de site te

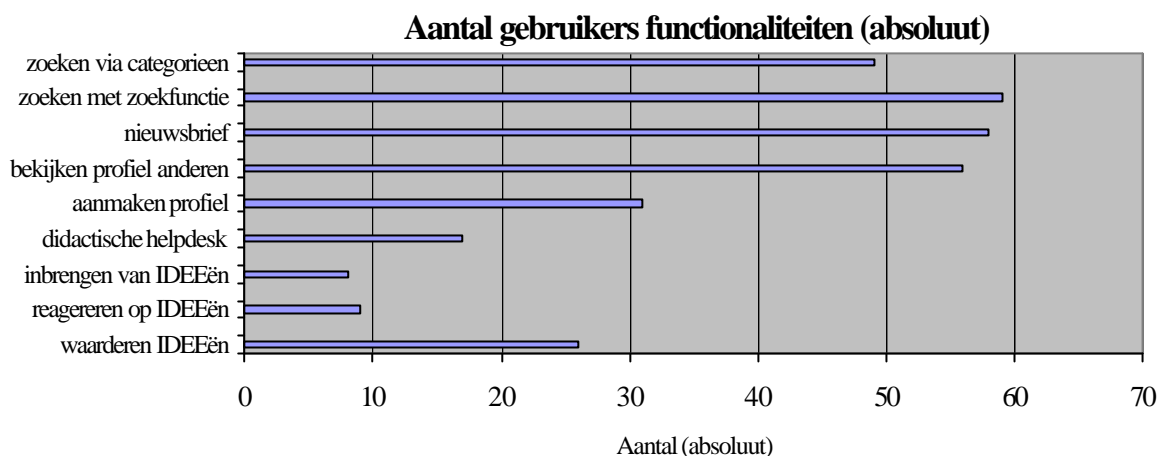
kijken. Ongeveer de helft van de respondenten (46%) heeft één of meer nieuwe IDEEën op de site gevonden.

2.2 Functionaliteit

Er is een discrepantie tussen hoe de gebruikers de verschillende functionaliteiten waarden en gebruiken. De respondenten vinden de verschillende interactiemogelijkheden (Ik mis een IDEE, Prikbord, Inbrengen van eigen IDEE, Reageren op IDEEën en IDEEën waarden) op de site over het algemeen zinvol (zie Figuur 5), maar in de praktijk wordt hier weinig gebruik van gemaakt (zie Figuur 6). De didactische helpdesk is 53 keer geraadpleegd tijdens de projectperiode. Zes vragen waren echt inhoudelijk en didactisch van aard, de overige vragen meer administratief. Alle inhoudelijke vragen die zijn binnengekomen bij de didactische helpdesk zijn door de projectgroep beantwoord.

Figuur 5: Zinvolheid van diverse functionaliteiten volgens gebruikers

Figuur 6: Aantal gebruikers functionaliteiten Digit@le Did@ctiek (absoluut)

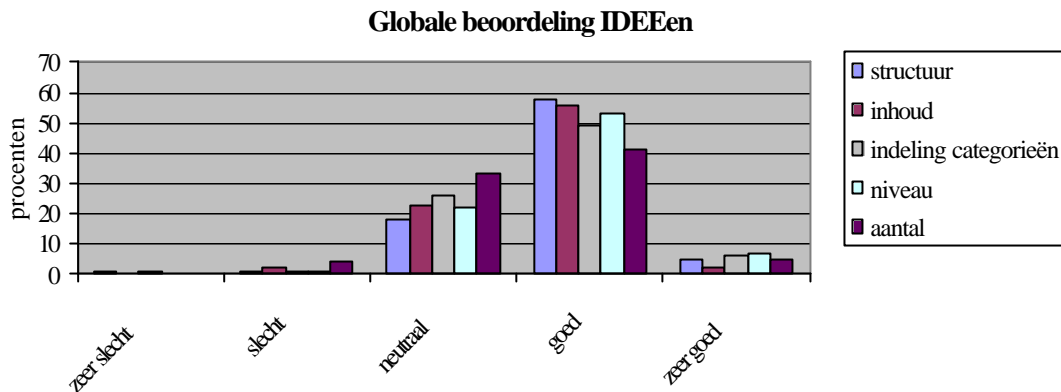
Vierentachtig procent van de respondenten zegt geen functionaliteiten op de site te missen. Een functionaliteit die door de overige respondenten gemist wordt is een chatfunctie of een andere mogelijkheid om met collega's te communiceren. Het prikbord voorziet voor een deel in deze wens, maar tot nu toe wordt er vrijwel geen gebruik van gemaakt. De geïnterviewden geven aan interesse te hebben in online "communities" die rond onderwerpen of vakgebieden gevormd zouden kunnen worden, gecombineerd met face-to-face contactmomenten.

2.3 Bruikbaarheid

De meeste respondenten (92%) vinden de website overzichtelijk en 83% geeft aan dat ze gemakkelijk kunnen vinden wat ze zoeken. De onderwijskundigen die aan het groepsinterview deelnamen, vinden dat de indeling van de site verbeterd kan worden: de categorieën kunnen beter gestructureerd worden, zoals bijvoorbeeld de categorie "Algemene didactiek". Ook uit de groepsinterviews met de docenten komt naar voren dat de informatie op de site ook op andere manieren toegankelijk moet zijn (bijvoorbeeld op basis van het ICT-vaardigheidsniveau van docenten, de gebruikte tool). Uit de usabilitytest blijkt dat de gebruikers zoeken vanuit verschillende gezichtspunten die niet altijd naadloos aansluiten bij de indeling op de site. Ook blijkt dat gebruikers soms irrelevante IDEEën vinden via de zoekfunctie, omdat ze het juiste trefwoord niet kennen.

Zowel de structuur, de inhoud en het niveau van de IDEEën, als het aantal IDEEën en de indeling van IDEEën in categorieën worden goed gewaardeerd (zie Figuur 7). Uit de groepsinterviews met de docenten blijkt dat de inhoud van IDEEën voor docenten die geen tot weinig ervaring hebben met het gebruik van ICT in het onderwijs soms te hoog gegrepen is. Voor docenten met veel ervaring bevatten

sommige IDEEën open deuren. Voor 85% van de respondenten is het onderwerp van een IDEE stimulan om een IDEE te lezen, voor 44% is dat een aansprekende titel de reden, voor 26% een goede waardering, voor 16% de auteur(s) en voor 6% het praktijkvoorbeeld.

Figuur 7: Globale beoordeling IDEEën

2.4 Effectiviteit

Het project Digit@le Did@ctiek werd opgestart vanuit drie doelstellingen:

- Docenten in het Hoger Onderwijs just-in-time ondersteuning bieden bij de toepassing van ICT in het onderwijs
- Expertise over de didactische toepassing van ICT in het Hoger Onderwijs verzamelen en beschikbaar stellen aan docenten in het Hoger Onderwijs
- Het vormen en in stand houden van een levend netwerk van professionals op het gebied van ICT in het Hoger Onderwijs

Docenten in het Hoger Onderwijs just-in-time ondersteuning bieden bij de toepassing van ICT in het onderwijs

Veel respondenten vinden dat de site een bijdrage levert aan het oplossen van problemen die docenten hebben met het gebruik van ICT in het onderwijs (zie Figuur 8). Als belangrijk vernieuwend punt wordt genoemd dat de site Nederlandstalig is. Dertig respondenten (34%) hebben één of meer IDEEën in hun eigen praktijk toegepast. Onder deze 30 respondenten bevinden zich 16 docenten. Sommigen willen vooral zien hoe anderen met bepaalde onderwerpen omgaan. Onderwijskundigen gebruiken de IDEEën op de site ook in trainingen en workshops voor en advisering aan docenten. De belangrijkste redenen voor de respondenten om een IDEE dat ze interessant vinden toch niet toe te passen zijn gebrek aan tijd (36%) en ‘het IDEE is niet concreet genoeg’ (14%).

Van de 30 respondenten die IDEEën hebben toegepast heeft 53% dit zelfstandig gedaan, 30% samen met collega's en 10% met ondersteuning van een onderwijskundige. Dertien van deze respondenten (43%) vinden de IDEEën goed toepasbaar. Geen één respondent vindt de IDEEën niet goed toepasbaar. De respondenten passen de IDEEën vaak niet direct als een recept toe, maar gebruiken wel het idee achter een IDEE.

Expertise over de didactische toepassing van ICT in het Hoger Onderwijs verzamelen en beschikbaar stellen aan docenten in het Hoger Onderwijs

De respondenten zijn redelijk positief over de stelling dat de site de verzamelplaats is voor expertise op het gebied van ICT-toepassing in het onderwijs (zie Figuur 8). Bijna alle respondenten van de vragenlijst (92%) bezoeken de website om een idee op te doen voor het toepassen van ICT in (het eigen) onderwijs, 38% van de gebruikers is gericht op zoek naar instructie op het gebied van digitale didactiek, en 20% bezoekt de site om contacten te leggen met collega's uit het veld. Uit de interviews met de niet-gebruikers blijkt dat zij de website niet (meer) bezoeken, omdat zij weinig (meer) met onderwijs te maken hebben, het gebruik van ICT in het onderwijs bij hen niet de hoogste prioriteit heeft en dat zij er geen tijd voor hebben.

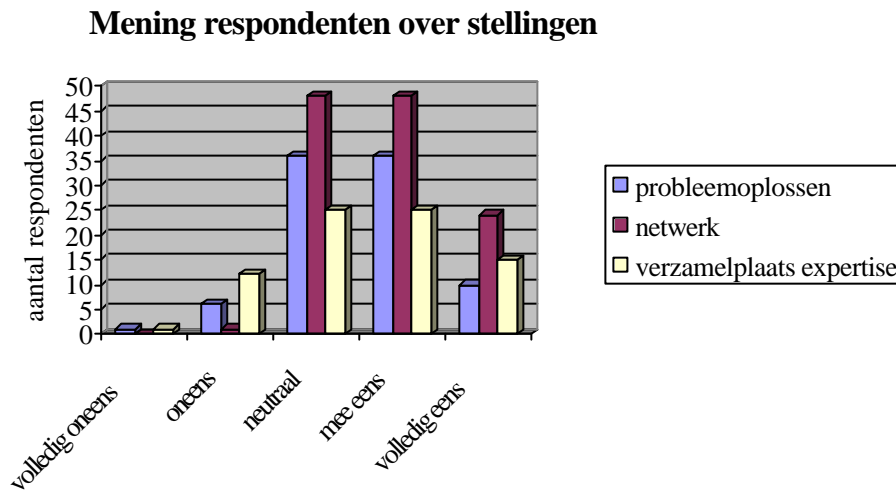
Gedurende de gehele projectperiode zijn in totaal 104 IDEEën ontwikkeld. De IDEEën zijn als volgt over de categorieën verdeeld: Algemene didactiek (26), Presenteren (11), Communiceren (24), Individueel werken (11), Samenwerken (13), Begeleiden (8) en Toetsen (11). Driekwart van de respondenten vindt dat er geen onderwerpen op de website van Digit@le Did@ctiek ontbreken. De overige respondenten missen onderwerpen op de site, zoals opdrachtvormen die geformuleerd zijn vanuit specifieke leertheorieën, internationalisering via ICT, het stimuleren van de affectiviteit van studenten ten opzichte van hun studie, het ontwikkelen van interactieve media (met Lectora) en communicatie met zeer grote groepen studenten. De geïnterviewde onderwijskundigen vinden dat de IDEEën over het algemeen representatief zijn voor wat er op dit moment aan expertise bestaat op het gebied van ICT in het onderwijs.

Bijna alle IDEEën (89) zijn door onderwijskundigen van de participerende instellingen geschreven. Veertien IDEEën zijn door onderwijskundigen in samenwerking met docenten van de participerende instellingen geschreven. Eén docent van een niet-participerende instelling heeft zelfstandig een goedgekeurd IDEE geschreven. Van de 87 respondenten zeggen de meeste (53%) dat ze bij een persoonlijk verzoek zelf een IDEE zouden inbrengen, 74% zou dit doen als ze een goed idee hebben dat ze willen delen met anderen, 34% als ze zich betrokken voelen bij de andere leden/bezoekers van de site, 22% wanneer het hen een publicatie oplevert, 13% wanneer het hen geld oplevert en 17%

wanneer ze er hulp bij krijgen. Belangrijkste redenen om geen IDEE toe te voegen zijn: tijdgebrek (63%) en het niet weten van vernieuwende ICT-toepassingen waarover een IDEE kan worden geschreven (28%). Uit de groepsinterviews met de docenten blijkt dat universitaire docenten vooral veel over hun onderzoek praten en weinig over hun onderwijs.

Het vormen en in stand houden van een levend netwerk van professionals op het gebied van ICT in het Hoger Onderwijs

De respondenten zijn het er redelijk over eens dat de site een levend netwerk kan vormen voor professionals op het gebied van ICT in het onderwijs (zie Figuur 9). In de praktijk heeft acht procent van de respondenten contact opgenomen met een "expert" van de Digit@le Did@ctiek website, zoals bijvoorbeeld de auteur van een IDEE, of een lid dat een persoonlijk profiel heeft ingevuld.

Figuur 8 Mate van instemming met stellingen over de website.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Tijdens het project Digit@le Did@ctiek is gebleken dat het online aanbieden van kennis op het gebied van digitale didactiek in een duidelijke behoefte voorziet: de site telt op 1 oktober 2003 601 leden en heeft gemiddeld ongeveer 850 unieke gebruikers per week. De verzamelde kennis in Digit@le Did@ctiek wordt niet alleen gebruikt door docenten, maar ook door onderwijsadviseurs en in mindere mate door onderwijsmanagers. Opvallend is dat – hoewel de IDEEën zijn ontwikkeld op basis van voorbeelden in het Hoger Onderwijs – de kennis die in Digit@le Did@ctiek is verzameld ook wordt gebruikt door bezoekers uit het middelbaar beroepsonderwijs (MBO), het voortgezet onderwijs (VO) en het primair onderwijs (PO). De fasegewijze benadering van het project heeft positief uitpakt. Hierdoor is tussentijds op verschillende momenten geplande interactie geweest met de uiteindelijke doelgroep, waardoor in het uiteindelijke product zoveel mogelijk wensen van de doelgroep zijn verwerkt.

Het project Digit@le Did@ctiek is scherp afgebakend op inhoud, doelstelling en doelgroep, zodat helder is wat bezoekers van de site kunnen verwachten. De gebruikers van www.digitaledidactiek.nl zijn over het algemeen tevreden over de inhoud, indeling, kwaliteit en overzichtelijkheid van de site. Tijdens de projectperiode is gebleken dat bij het expliciteren van kennis de praktische bruikbaarheid en waarde voor de gebruikers zichtbaar moet zijn. De ontwikkelde kennis in het project is geschreven voor docenten, waarbij gebruik is gemaakt van praktijkvoorbeelden. Bij verdere ontwikkeling van nieuwe kennis in de vorm van IDEEën voor de site moet vooral de nadruk blijven liggen op de praktische waarde en bruikbaarheid.

Gebruikers van de site zien de meerwaarde van de site niet alleen in de IDEEën die ze er kunnen vinden, maar zeker ook in de netwerkfunctie die de site kan vervullen. Het motiveren van gebruikers van informatie om zelf bijdragen in de vorm van kennis te leveren is een lastig punt. Tijdens de projectperiode is dit maar incidenteel gelukt. Interessant in dit kader zijn de gegevens die uit de elektronische enquête naar voren zijn gekomen. De bezoekers waarderen de interactiemogelijkheden op de site, maar geven verschillende redenen aan waarom ze niet zelf actief op de site zijn geweest. Het is een uitdaging om meer experimenten te doen op dit vlak, zodat het halen en brengen van informatie meer in balans komt. Daarbij kan worden aangesloten bij het onderzoek naar online communities dat gedurende de projectperiode is uitgevoerd. Ook het opzetten van een e-journal kan docenten en onderwijskundigen een stimulans geven om bijdragen te gaan leveren in de vorm van publicaties. De site Digit@le Did@ctiek voldoet aan alle criteria om een elektronisch tijdschrift te worden. Voor de site kan dan ook een ISSN-nummer worden verkregen. Aan 20 docenten en

docentondersteuners van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Technische Universiteit Delft is gevraagd wat ze ervan zouden vinden als de site Digit@le Did@ctiek een e-journal wordt. Over het algemeen hebben ze hierop positief gereageerd.

Voor de online didactische helpdesk is niet veel animo geweest. De vragen van docenten op het gebied van digitale didactiek zijn meestal complex, waardoor deze niet eenvoudig telefonisch of via de mail te beantwoorden zijn. De integratie van het project binnen begeleidingstrajecten van docenten is succesvol gebleken. Daarbij is naar voren gekomen dat de kennis die in het project Digit@le Did@ctiek is verzameld nog krachtiger wordt als het een integraal onderdeel vormt van het begeleidingswerk van onderwijsadviseurs binnen een instelling én wanneer het een integraal onderdeel vormt van het professionaliseringsbeleid van opleidingen.

3.2 Aanbevelingen

Eén van de meest fundamentele basisvoorwaarden voor het slagen en het voortbestaan van de website van Digit@le Did@ctiek na het eind van de projectperiode is de betrokkenheid van de websitegebruikers bij de site. Aanbevolen wordt in een nieuwe projectperiode een aantal experimenten uit te voeren om het halen en brengen van informatie meer in balans te brengen.

Een eerste aanbeveling is het opzetten van Communities of Practice rondom thema's binnen digitale didactiek. Gebruikers van Digit@le Did@ctiek kunnen in deze CoP's ervaringen en ideeën met elkaar uitwisselen en omzetten tot nieuwe IDEEën voor de Digit@le Did@ctiek website. Op deze manier zal steeds een groep mensen de website levend houden en de database vullen met nieuwe IDEEën.

Een tweede aanbeveling is het opzetten van een e-journal. Voor zowel de universitaire docenten, de docenten uit het HBO als de onderwijskundige/ondersteuners kan een e-journal een laagdrempelige mogelijkheid vormen tot het verkrijgen van officiële publicaties.

De inbreng van specialistische kennis van verschillende instellingen is een absolute voorwaarde voor een project als Digit@le Did@ctiek - waarin het leren van en met elkaar centraal staat. Door middel van de uitwisseling van expertise profiteert elke instelling van de kennis die bij de andere instellingen aanwezig is. Een derde aanbeveling is dan ook om inbreng van andere instellingen te stimuleren, bijvoorbeeld door van instellingen die per jaar minimaal twee goedgekeurde IDEEën hebben ingebracht de naam en het logo op de homepage van Digit@le Did@ctiek op te nemen.

Tijdens de projectperiode is gebleken dat er ook internationaal interesse en behoefte bestaat aan kennisuitwisseling op het gebied van digitale didactiek. Een laatste aanbeveling is dan ook te

onderzoeken op welke manier Digit@le Did@ctiek kan samenwerken met Merlot (zie www.merlot.org) en andere internationale partners.